

MAAK RUIJTE

In het leerplan Nederlands/taal

De staatssecretaris over overladenheid

Op 9 december 2019 reageerde staatssecretaris Slob op de voorstellen van curriculum.nu met een brief van 16 kantjes (zie [hier](#)). Een van de thema's waarop hij aandacht vestigt, is overladenheid van het programma. Het doel van een nieuw leerplan was immers het **beperken** van **overladenheid**, en het scheppen van meer **ruimte voor leraren en scholen** voor eigen keuzes. Slob is positief over de voorstellen maar vindt toch dat het **voorkomen** van **overladenheid** en realiseren van **keuzeruimte** een punt van aandacht is. In de vervolgfase moet blijken in hoeverre omvang van de voorstellen voldoende beperkt is. Hij vindt dat in de vervolgfase duidelijk in kaart moet worden gebracht in hoeverre de overladenheid van het curriculum is teruggedrongen. Het kan niet zo zijn dat de optelsom van de voorstellen in de praktijk niet goed uitvoerbaar is. Daarom wordt een scherpe vervolgopdracht geformuleerd, zodat er een goed werkbaar curriculum wordt gerealiseerd en er daadwerkelijk voldoende keuzeruimte is. (vet is van Slob)

Slob stelt voor

1. Scholen zullen doorlopend toetsen of het programma niet overladen is.
2. Verschillende belanghebbenden zullen adviseren.
3. Een in te stellen raad gaat onder andere adviseren over de samenhang binnen en tussen vakken en leergebieden, het terugdringen van overladenheid en het waarborgen van de keuzeruimte voor scholen.
4. De formulering van kerndoelen moet bijdragen aan duidelijkheid over wat wel en niet tot het curriculum behoort. Anders, vindt Slob, is het voor leraren lastig is om keuzes te maken en leunt men overmatig wordt op de schoolboeken, waardoor de (ervaren) overladenheid toeneemt.
5. De nieuwe teams voor het po en de onderbouw vo krijgen een in studielasturen ingeperkte opdracht.
6. Die scenario's zullen een verdeling van 70/30 hanteren voor de omvang van het kerncurriculum en keuzeruimte.

Ik denk: niet doen: dit zijn allemaal karretjes achter de wagen, start met een kern: wat echt nodig is, en biedt meteen de ruimte. De ruimte moet niet veroverd moeten worden, achteraf.

Dus niet zo

Op de zestien pagina's gaat het vooral over wat er moet gebeuren aan kerndoelen (64), bouwstenen (17x) en eindtermen (24x). Er moet vooral veel uitgewerkt worden, concreet gemaakt worden. (want anders gaat men op schoolboeken leunen. Zie nu al de lijstjes met 'bouwstenen' voor Nederlands ([zie hier](#)). Het leerplanvoorstel onderscheidt zeven subdomeinen ('grote opdrachten') voor Nederlands, in alle sectoren: vanaf leerjaar 1 tot en met einde vwo. Dat zijn best mooie onderscheidingen, en docenten Nederlands en leerkrachten basisonderwijs die betrokken waren bij feedbackronden, konden zich vinden in die onderscheidingen. Met aandacht voor de relatie tussen taal, denken en leren, voor expressie en creativiteit, doelgericht taal gebruiken en kritisch digitale informatie verwerven, literaire competentie. Zo'n domein bevat dan rijtjes van kennis en vaardigheden, met vijf tot twaalf elementen.

Dat maakt al snel 70 bouwsteentjes. Die moeten worden uitgewerkt in kerndoelen en/of eindtermen: het onderscheid wordt nergens duidelijk. Uitwerken betekent: concreter maken (want anders weten volgens Slob docenten niet wat wel en niet tot het curriculum behoort, en dan wordt het programma overladen ... Uitwerken houdt vast en zeker in: het worden meer dan 70 eindtermen/doelen/dingetjes. Daarmee wordt 70% van het curriculum vastgelegd, want 30% is aan de scholen en docenten. Zeg, in het voortgezet onderwijs, drie lessen per leerjaar, dan heb je er twee nodig voor het verplichte leerplan (de basis!! de kern!!). Veertig weken per jaar? 80 lessen per jaar? 70 dingetjes? Vink, vink vink?

Maar zo

Minder is meer. Houdt het op de zeven (of zelfs minder) 'grote opdrachten', 'essenties', 'bouwstenen'. Noem het leerplandomeinen van Nederlands/taal. Beschrijf die leerplandomeinen conceptueel. Schrijf een mooi verhaal, onderbouwd, over wat je verstaat onder elk domein, en beperk je tot de essentie, in eerste instantie. Een tekst die in een vakdidactisch handboek zou passen, voor leraren-in-opleiding, opleiders, docenten. Maak het idee duidelijk, in coherente tekst. Daar kunnen we onderwijs van maken, schoolboeken, toetsen. Zo'n tekst is het nationale referentiekader voor alle leraren en leerkrachten Nederlands en taal. Het geheel, niet de delen.

In te voegen:

Leergebied Nederlands

GO 1 Interactie en een rijk taalaanbod t.b.v.
taal- en denkontwikkeling
GO 2 Taalbewustzijn en taalleervaarigheden
GO 3 Meertaligheid en cultuurbewustzijn

GO 4 Experimenteren met taal en vormen van taal
GO 5 Doelgericht communiceren
GO 6 Kritisch informatie verwerven, verwerken en verstrekken
GO 7 Leesmotivatie en de ontwikkeling van literaire competentie